

NTO

NORSK TEATER- OG ORKESTERFORENING

OSLO-BUDSJETTET 2025

UTTALELSE OM OSLO NYE TEATER

Til: Bystyret v/kultur- og utdanningsutvalget

Kopi: Byråd for kultur og næring

Dato: 07.10.2024

Norsk teater- og orkesterforening (NTO) er en interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for profesjonelle, offentlig støttede virksomheter innenfor musikk og scenekunst. Foreningen representerer en omfattende infrastruktur av forskjelligartede virksomheter. NTO's [50 medlemmer](#) består av programmerende og produserende teatre, scener, orkestre, musikkensembler og kor, samt andre virksomheter med annen særlig tilknytning til bransjen.

Nedenfor følger vår uttalelse til Oslo bystyrets behandling av byrådets [budsjettforslag for 2025](#).

Innspillet er konsentrert om de økonomiske rammene for Oslo Nye Teater, gitt byrådets forslag om en tilnærmet halvering av tilskuddet som i praksis betyr en nedleggelse av teateret slik vi kjenner det i dag.

Vennlig hilsen

Norsk teater- og orkesterforening

Bodil Kjelstrup
styreleder

Morten Gjeltén
direktør

UTTALELSE TIL OSLO KOMMUNES BUDSJETT 2025 – OSLO NYE TEATER

OPPSUMMERING

NTO anmoder om at bystyret tar det kulturpolitiske ansvaret som Oslo kommune har på alvor, følger faglige anbefalinger og opprettholder tilskuddet til Oslo Nye Teater i 2025 med justering for forventet lønns- og prisvekst. Videre ber vi om at bystyret anerkjenner Oslo Nye Teater som den varige institusjonen dette teateret faktisk er, ved å løfte tilskuddet til teateret ut av den søkbare ordningen på kap. 500, og i stedet legge det inn som enkelttilskudd på en egen post i kommunens budsjett.

I byrådets budsjettforslag reduseres driftstilskuddet til Oslo Nye Teater med 37,5 mill. kroner. Det er en tilnærmet halvering av tilskuddet på 90,4 millioner i 2024. Dersom dette blir vedtatt, betyr det i praksis en nedleggelse av den nesten 100 år gamle livskraftige institusjonen som Oslo Nye Teater er.

En slik permanent ødeleggelse av Oslo Nye Teater vil få uopprettelige konsekvenser for innbyggerne i Oslo, så vel som for hele den nasjonale infrastrukturen for scenekunsten i Norge.

Kuttet er i strid med faglige anbefalinger og fremstår som en ubegrunnet og urovekkende fraskrivelse av det ansvaret som også Oslo kommune har for å bidra til å sikre den nasjonale infrastrukturen av profesjonelle scenekunstinstitusjoner i Norge.

Etter vårt syn vil det være uholdbart om et skiftende bystyre i Oslo kommune gir seg selv mandat til å ta en så alvorlig og ugjenkallelig beslutning som det er å legge ned Oslo Nye Teater, og det på et uopplyst saksgrunnlag og i strid med faglige anbefalinger.

Det er også stikk i strid med ambisjonene og målene i [Hammersborgerklæringen](#), så vel som med uttalte mål i budsjettforemlegget om å skjerme tiltak for barn og unge fra reduksjoner og innsparinger, fremme sosiale arenaer og bekjempe ungt utenforskap.

UFORSVARLIG PROSESS

Den prosessen som byrådet har utsatt Oslo Nye Teater for, og som har ledet fram mot kuttet, har vært useriøs, uryddig og ødeleggende for teateret. I stedet for ansvarlig og langsiktig eier- og tilskuddsstyring, har den vært preget av uforutsigbarhet, manglende skriftlighet, tilsøringer, mistolkninger og ubegrunnede og feilaktige påstander.

Forslaget om kuttet kommer etter at byrådet i møter med teateret forsommeren d.å. bekreftet at teateret skulle videreføre arbeid og repertoarplanlegging i tråd med nedfelte planer. Denne bekreftelsen ble gitt etter eksplisitt spørsmål om dette fra teateret (jf. [svar på oppdragsbrev](#) av 06.09 då.).

Videre kommer forslaget før bystyret har behandlet [byrådssaken om Oslo Nye Teaters videre drift](#). Og det kommer før [høringen om Oslo Nye Teater og prosessen rundt fremtidig drift](#) som Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har krevd på bakgrunn av byrådets gjentatte motstridende svar på spørsmål om prosess og teaterets fremtidige drift.

I tillegg har byrådet forskuttert både behandlingen av byrådssaken og budsjettvedtaket ved å sende et [oppdragsbrev](#) (04.09.d.å.) hvor teateret blir bedt om «rask omstilling», for deretter brått å kaste sittende styre og sette inn et nytt styre (20.09.d.å.) med «høy omstillingskompetanse» som sitter til 1. november 2025. Teaterets ledelse og ansatte ble gjort kjent med kuttet og utskiftningen av styret via mediene etter en [budsjettlekkasje](#) 19. september, hvor byråden bekrefter kuttet uten først å ha informert teateret.

Det forrige styret ble kastet knapt to uker etter at daværende styreleder hadde [svart](#) (06.09.d.å) på oppdragsbrevet. I dette svaret legger styret til grunn «at det skal utarbeides en plan som hensyntar at et

profesjonelt kvalitetsteater har lang planleggingshorisont, at teaterets ansatte og tillitsvalgte inkluderes i en omstillingsprosess, og at det foretas en grundig analyse av økonomiske, kunstneriske og praktiske konsekvenser av omstillingen». I tillegg ble det lagt ved en «faktasjekk» som imøtegår byrådets feilaktige påstander om teateret.

Bystyret må være innforstått med at det ikke er mulig for teateret å omstille driften til 52,9 mill. kroner i 2025. Forpliktene kontrakter er allerede inngått og videreført for hele dette året etter byrådets bekreftelse i juni om å fortsette planleggingen som normalt. Dersom bystyret vedtar kuttet, hindrer Oslo kommune sitt eget teater i å oppfylle de forpliktelsene det har som en ansvarlig og profesjonell arbeids- og oppdragsgiver for 90 fast ansatte og om lag 300 frilansere.

Byrådet kan ikke endre på dette ved å sette inn et nytt styre. Radikale nedbemanninger tar tid, og avbrutte kontrakter, sammen med inntektsbortfall og billettrefusjoner for avlyste forestillinger, koster ikke bare penger, men har også store kunstneriske omkostninger.

Med dette kuttforslaget har byrådet allerede før budsjettvedtaket satt Oslo Nye Teater i en nærmest umulig situasjon. Teaterets mulighet til å fortsette med full kraft og nå egne mål innen utgangen av året forringes, så vel som muligheten til å planlegge framover i tid. Teaterets omdømme og troverdighet hos publikum, så vel som hos kunstnerne og andre samarbeidspartnere svekkes. Det gjør det vanskelig for teateret å selge billetter og sikre inntjening, men også i å inngå kontrakter med kunstnere og andre samarbeidspartnere for å legge et program forbi 2025.

I STRID MED FAGLIGE ANBEFALINGER

Kuttet i tilskuddet til Oslo Nye Teater er i strid med [Kulturetatens faglige innstilling](#) til fordeling av kommunale tilskuddsmidler på kap. 500.

Innstillingen gis innenfor tre gitte planleggingsrammer. Innenfor ramme én, som innebærer betydelige rammekutt, foreslår Kulturetaten en avkortning av tilskuddet til samtlige mottakere i ordningen med et kutt på 27 prosent som hovedregel. Oslo Nye Teater skjermes fra denne hovedregelen fordi det ville resultere i «et urimelig stort kutt». I stedet foreslås en betydelig mindre reduksjon på 3 mill. kroner.

Innenfor de to andre rammene, som innebærer videreføring eller styrking av rammen for tilskuddsordningen, anbefaler Kulturetaten at tilskuddet til Oslo Nye Teater opprettholdes med justering for estimert lønns- og prisvekst.

Byrådet foreslår derimot å kutte tilskuddet til teateret med det dobbelte av den foreslåtte rammereduksjonen på 17,7 mill. kroner. Dette til tross for at byrådet selv understreker at kommunen, som en «ansvarlig eier med et langsiktig perspektiv [...] må ta nødvendige grep for å få til en gjennomførbar og økonomisk holdbar drift av Oslo Nye Teater i årene fremover» ([byrådssak 90/24](#)).

Alle faglige anbefalinger tilsier at det ansvarlige og langsiktige grepet for å få dette til er en årlig kompensasjon for forventet lønns- og prisvekst. Det er også konklusjonen i det omfattende faglige utredningsarbeidet som ligger ved byrådssaken.

PÅSKUDD FOR KUTT

Disse utredningene viser at Oslo Nye Teaters krevende økonomiske situasjon i 2023/2024 er drevet fram av tiår med akkumulert underkompensasjon for lønns- og prisvekst. Dette har gjort teateret sårbart for uforutsette svingninger i inntekter og utgifter. Trass i rekordhøye egeninntekter og god publikumsoppslutning, førte dermed eksepsjonelt høye pensjonskostnader og ettervirkninger av pandemien i 2023 til en kritisk økonomisk situasjon som krevde en ekstraordinær bevilgning på 30 mill. kroner innværende år for å unngå konkurs.

Oslo Nye Teater er allerede i gang med å legge om driften, kutte kostnader og redusere økonomisk risiko, og har levert grundige tiltaksplaner og driftsscenarioer fram mot 2030. Disse scenariene viser hvordan de igangsatte tiltakene vil gjøre teateret i stand til å gjenoppbygge egenkapitalen og sikre dagens driftsmodell fremover, under forutsetning av at de økonomiske rammene opprettholdes.

I [svar på spørsmål](#) om hvilket belegg byråden har for påstanden om at det er usikkert om teaterets drift er økonomisk bærekraftig på sikt, viser byråden til teaterets scenarier som ligger ved [byrådssak 90/24](#). Hun hevder at driftsresultatet viser en nedadgående trend fram mot 2030 også i scenario 3, hvor teaterets tilskudd justeres for forventet lønns- og prisvekst. Byråden gjentar dette, trass i at teateret allerede har korrigert denne mistolkningen av tallene (jf. [svar av 06.09.då. på oppdragsbrev](#)). Det er ikke riktig at scenario 3 viser en nedadgående økonomisk trend for teateret. Tvert imot viser tallene at driftsresultatet stabiliserer seg på et solid nivå, samtidig som både egenkapitalen og likviditeten øker.

I tillegg viser tallene bakover i tid med all tydelighet et omstillingsdyktig teater med en usedvanlig evne til å tilpasse driften til stadig knappere økonomiske rammer. Siden 2010 har teateret håndtert en lønnsvekst på 48 prosent og en husleieøkning på 59 prosent, mens tilskuddet har blitt justert med kun 13 prosent. **I samme periode har egeninntektene økt med hele 232 prosent.**

Likevel er byrådets påskudd for å kutte tilskuddet altså at «det er usikkert om teaterets drift er økonomisk bærekraftig». Vi vil understreke at denne usikkerheten på ingen måte beror på teateret, men derimot på Oslo kommunes egen politiske vilje til sikre Oslo Nye Teater nødvendige økonomiske vilkår for videre drift.

LØFTEBRUDD

I [Hammersborgerklæringen](#) står det ingenting om at byrådet går inn for å legge ned Oslo Nye Teater som en bærende institusjon. Det gjør det heller ikke i [samarbeidsavtalen](#) mellom byrådspartiene (Høyre og Venstre), Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Det eneste partiet som i sitt [partiprogram](#) mener at Oslo kommune skal fraskrive seg ansvaret for Oslo Nye Teater er Fremskrittspartiet, som går inn for å selge kommunens aksjer i teateret.

Derimot har byrådet ambisjoner om at Oslo skal være en av Europas fremste kulturbyer. Det er lovet at tilskuddene til kunst og kultur skal øke, at kunst- og kulturaktørene skal være frie til å utøve virket sitt, og at kommunen skal sikre kulturell infrastruktur og ta et særskilt ansvar for å legge til rette for gode kulturopplevelser for alle, uavhengig av alder, inntekt og funksjonsevne.

Kuttet i tilskuddet til Oslo Nye Teater er stikk i strid med disse ambisjonene og målene. Det representerer en nedbygging av den kulturelle infrastrukturen lokalt og nasjonalt, og det fratår Oslo Nye Teater muligheten og friheten til å utøve mandatet og virket sitt som er i kjernen av målet om gode kulturopplevelser som er tilgjengelige for alle.

Når byrådet [argumenterer med](#) at drastiske kutt i teaterets driftstilskudd vil føre til at «nye stemmer slippe til, og gi flere inntrykk», og at det vil gi «et større og mer variert kulturtilbud i Oslo», fremstår det ikke som annet enn absurd.

Kuttet er også stikk i strid med uttalte mål i budsjettframlegget om å skjerme tiltak for barn og unge fra reduksjoner og innsparinger, fremme sosiale arenaer og bekjempe ungt utenforskap.

Oslo Nye Teater ivaretar et bredt spekter av kunstnerskap, prosjekter og forestillinger til et stort og mangfoldig publikum gjennom hele året, og det er ikke minst en viktig sosial og utadvendt fellesskapsarena for inkludering og deltakelse. Halvparten av Oslo Nye Teaters publikum er barn og unge, og 70 prosent av publikummet er bosatt i bydelene øst i Oslo.

Mange av Oslo innbyggere har hatt sine første møter med den levende scenekunsten på Oslo Nye Teater, som arbeider målrettet for å inkludere barn og unge. Det gjøres gjennom omfattende samarbeid med skoler, barnehager og kulturskoler, og ved å tilby rimelige og gratis teateropplevelser. Det gjøres også i kraft av nye satsinger – slik som den gratis og oppsøkende teaterskolen Unge Nye og Borgerteatret hvor de unges egne stemmer og fortellinger får komme til uttrykk. Dette er bare noe av det innbyggerne i Oslo mister med byrådets kuttforslag.

UFORENLIGE KRAV

Ingen privatteatre uten offentlig tilskudd har mulighet til å gjøre dette, og det er heller ikke mulig for Oslo Nye Teater å videreføre dette arbeidet eller ivareta bredden i mandatet innenfor en halvering av tilskuddet.

Når byråden i [Norsk Shakespearetidsskrift](#) begrunner kuttet med at hun «ikke [ser] noe poeng i å subsidiere et teater som leverer akkurat det samme som Folketeatret», og at hun «ønsker å rendyrke den delen av teatret som er et alternativ til de kommersielle teatrene», utfordrer hun ikke bare armlengdeprinsippet ved å blande seg inn i teaterets kunstneriske innhold.

Det avdekker også en manglende innsikt i hva Oslo Nye Teater er, og en manglende innsikt i vilkårene for og sammenhengene mellom de ulike delene av teaterets omfattende og mangefasetterte arbeid på de fire scenene – med hovedscenen i Rosenkrantzgate som produksjonssted som betjener de andre husene.

Disse uttalelsene fra byråden gjenspeiler byrådets ønske om hva mandatet til Oslo Nye Teater skal være, slik dette er formulert i [byrådssak 90/24](#) (og deretter med noen endringer i [oppdragsbrevet](#) til teateret): «Oslo Nye Teaters profil skal bli tydeligere, og et annet enn privatteatrene. Det skal være et profesjonelt teater med høy kvalitet og ha en egen profil ved siden av det andre teatre tilbyr. Barn og unge må fortsatt være en viktig målgruppe, sammen med andre grupper som i mindre grad benytter seg av teaterkunst i dag».

Vi ber om at bystyret tar inn over seg at dette mandat er uforenlig med det foreslåtte kuttet. Byrådet vet dette, etter at de 22. mai d.å. muntlig ga teateret i oppgave å utrede to alternative driftsmodeller med en frist på syv virkedager; den ene innenfor halvert tilskudd og den andre med drift kun på Trikkehallen. Konklusjonen i begge tilfeller var at Oslo Nye Teater som en bærende institusjon vil opphøre å eksistere, og at eiers mål for teateret vil måtte endres radikalt.

EGEN BUDSJETTPOST

Sammen med en opprettholdelse av den økonomiske rammen, ber vi om at tilskuddet til Oslo Nye Teater løftes ut av den søkbare tilskuddsordningen på kap. 500, og legges inn på en egen post i kommunens budsjett, slik Høyre tok til orde for i sitt [bystyreprogram for forrige periode](#).

En slik plassering på lik linje med tilskuddet til Munchmuseet og Deichmanske bibliotek – som hver for seg har et årlig driftstilskudd på et lignende størrelsesnivå som hele rammen for tilskuddsordningen – vil synliggjøre og anerkjenne teateret som den store, etablerte og varige institusjonen som det faktisk er.

Det vil tydeliggjøre at Oslo Nye Teater er en viktig del av den institusjonelle infrastrukturen – som nødvendigvis koster penger – og ikke et «supplement» som mottar en uforholdsmessig andel av midlene i en søkbar tilskuddsordning på bekostning av mindre tilskuddsmottakere.

Teateret skiller seg ut ifra de øvrige tilskuddsmottakerne i ordningen som en stor arbeidsintensiv og kostnadskreven institusjon, med tariffavtaler og et bredt og sammensatt samfunnsmandat. Det betyr at tilskuddet til Oslo Nye Teater nødvendigvis fremstår som en stor utgiftspost sammenlignet med de øvrige tilskuddsmottakerne i ordningen.

Vi erfarer at denne plasseringen av tilskuddet til Oslo Nye Teater gir et fordreid bilde av hva teateret er, hvor stor andel av kommunens kulturmidler som går til teateret, og hva befolkningen og samfunnet får igjen for investeringene i teateret. Det bidrar igjen til å forvirre og legge feilaktige premisser for den politiske diskusjonen om prioriteringer innenfor kulturbudsjettet.

Dette illustreres med all tydelighet når byrådet henviser til at tilskuddet til Oslo Nye Teater på 90,4 mill. kroner i 2024 utgjør en stor andel av kulturtilskuddene, mens det i virkeligheten utgjør knapt syv prosent av kommunes samlede kulturbudsjett på om lag 1,3 milliarder. I tillegg er teaterets andel av tilskudd under kap. 500 nesten halvert det siste tiåret, fra 40 prosent i 2014 til 22,5 prosent i 2024.

Videre beskriver byrådet teateret som et «supplement til de andre kunst- og kulturtilbudene i byen», og tar altså til orde for å frigjøre midler fra teaterets driftstilskudd til andre mottakere i ordningen, uten å ta inn over seg det faktum at en slik omfordeling direkte rammer frilanserne og svekker alle de samarbeidende kompaniene og mindre aktørene som teateret gjennom året deler sine verksteder, kunnskap, kompetanse og visningsarenaer med.

OSLO KOMMUNES ANSVAR

De virkelig sammenlignbare virksomhetene med Oslo Nye Teater befinner seg som navngitte mottakere på statsbudsjettet kap. 323 post 70 *Musikk- og scenekunstinstitusjoner*. De fleste av disse institusjonene inngår i ordningen med delt finansiering mellom stat og region. I Oslo har staten og kommunen i større grad delt ansvaret for institusjonene mellom seg.

Alle disse institusjonene, som er spredt over hele landet, inngår i den samme nasjonale infrastrukturen av varige institusjoner som utgjør fundamentet for produksjon og formidling av scenekunst i Norge. I et dynamisk samspill engasjerer teatrene regissører, scenografer, skuespillere og andre scenekunstnere fra det samme forrådet av talenter. Kunstnerskap oppdages og oppmuntres ved ett teater og utvikles videre ved et annet. På denne måten bidrar disse institusjonene samlet til utviklingen av scenekunsten og mangfoldet av kunstnerskap, talenter og teaterfaglig kompetanse.

Som en del av denne organiske helheten er Oslo Nye Teater et nasjonalt viktig teater, og en nedleggelse av teateret vil svekke hele infrastrukturen av profesjonelle scenekunstinstitusjoner i Norge. De økonomiske vilkårene for teateret kan derfor ikke alene bero på lokale prioriteringer – uten et bredere nasjonalt kulturpolitisk perspektiv på teaterets betydning.

Dette nasjonale perspektivet synes å være fraværende i byrådets håndtering av saken, trass i at det ansvaret som Oslo kommune påtok seg for Oslo Nye Teater i et makeskifte med staten i 1999 også er en del av *et nasjonalt kulturpolitisk ansvar*.

Makeskiftet innebar at hele det offentlige finansieringsansvaret og eierskapet for Oslo Nye Teater ble overført til Oslo kommune, mens det tilsvarende ansvaret for driften av Nationaltheatrets virksomhet ved Torshovteatret ble overført til staten. I forbindelse med den nye ansvarsdelingen ble Oslo kommune kompensert med 33 mill. kroner. Disse midlene ble flyttet fra Kulturdepartementets budsjett og overført som en varig økning i rammetilskuddet til Oslo kommune.

Den felles intensjonen med avtalen, fra både statens og kommunens side, var å styrke de økonomiske vilkårene for Oslo Nye Teater. Det skjedde aldri. I stedet er teaterets økonomi systematisk bygget ned over tiår gjennom akkumulert underkompensasjon for lønns- og prisvekst. Institusjonsøkonomien i Norge er generelt betydelig svekket det siste tiåret, men Oslo Nye Teater er i en økonomisk særstilling med større realkutt akkumulert over lengre tid. Etter NTOs beregninger ville teaterets driftstilskudd

inneværende år vært nærmere 50 mill. kroner høyere dersom teateret hadde blitt værende i ordningen med delt finansiering mellom statlig og lokalt/regionalt nivå slik tilfellet var før makeskiftet.¹

Dersom bystyret vedtar byrådets radikale kuttforslag, er det en urovekkende fraskrivelse av det ansvaret som også Oslo kommune har for å bidra til å sikre den nasjonale infrastrukturen av musikk- og scenekunstinstitusjoner.

Det offentlige finansieringssystemet som skal sikre varige profesjonelle musikk- og scenekunstinstitusjoner over hele landet er tuftet på et felles ansvar mellom staten og lokale/regionale myndigheter. Hvis kommuner og fylkeskommuner begynner å trekke seg ut, rakner hele finansieringssystemet. Da risikerer vi en ødeleggelse av den infrastrukturen som gjennom tiår er bygget opp med betydelige offentlige investeringer.

I den siste kulturmeldingen, [Meld. St. 8 \(2018–2019\) - Kulturens kraft](#), forankres kulturpolitikken tydelig i infrastrukturkravet i [Grunnloven § 100 \(6\)](#), og de profesjonelle kunstinstusjonene defineres med dette som en sentral del av samfunnets infrastruktur for fri ytring som offentlige myndigheter er forpliktet til aktivt å sikre og legge til rette for. Denne forpliktelsen omfatter alle de tre forvaltningsnivåene.

Meldingen ble fremmet av de samme partiene som i dag sitter i Oslo kommunes byråd (Høyre og Venstre) sammen med Kristelig Folkeparti, og gjenspeiler den tradisjonelle brede enigheten om hovedlinjene i norsk kulturpolitikk og det ansvaret som offentlige myndigheter har. Det er et ansvar som også Oslo kommune må ta.

---

¹ Vi har da lagt til grunn at teateret ville fått samme vekst i bevilgningen som et veid gjennomsnitt av utviklingen for de andre fem største teatrene i Norge (Nationaltheatret, Det Norske Teatret, Den Nationale Scene, Trøndelag Teater og Rogaland Teater). Byråden har [mistolket denne faktaopplysningen](#), og fordreid den til en feilaktig påstand om at NTO mener at det er nødvendig å øke det årlige tilskuddet til Oslo Nye Teater med 50 mill. kroner. Det er altså feil, og er blitt misbrukt for å underbygge en myte om at en nødvendig styrking av Oslo Nye Teater vil gå utover andre aktører.